

■ УДК 021:005.21

Г. В. Шемаєва, доктор наук із соціальних комунікацій, професор, Харківська державна академія культури, м. Харків

ПОШУКИ СТРАТЕГІЙ РОЗВИТКУ БІБЛІОТЕК: КОЕВОЛЮЦІЙНИЙ ПІДХІД

Позначено основні принципи коеволюційної методології. Узагальнено коеволюційні ідеї і концепції, серед яких виокремлено: коеволюційні процеси розвитку бібліотек, науки і наукових комунікацій; коеволюцію технократичного та гуманістичного напрямів бібліотечного розвитку; коеволюційну інноватику, коеволюцію бібліотечної освіти і професійного бібліотечного середовища. Обґрунтовано коеволюційну стратегію розвитку бібліотек, яка пов'язана з переходом бібліотек від адаптивної стратегії розвитку до випереджаючої.

Ключові слова: *бібліотека, стратегії, соціальні комунікації, коеволюційний підхід, принципи коеволюції, випереджаючий розвиток.*

Г. В. Шемаева, доктор наук по социальным коммуникациям, профессор, Харьковская государственная академия культуры, г. Харьков

ПОИСКИ СТРАТЕГИЙ РАЗВИТИЯ БИБЛИОТЕК: КОЭВОЛЮЦИОННЫЙ ПОДХОД

Обозначено основные принципы коэволюционной методологии. Обобщено коэволюционные идеи и концепции, среди которых выделены: коэволюционные процессы развития библиотек, науки и научных коммуникаций; коэволюция технократического и гуманистического направлений библиотечного развития; коэволюционная инноватика; коэволюция библиотечного образования и профессиональной библиотечной среды. Обосновано коэволюционную стратегию развития библиотек, которая связана с переходом библиотек от адаптивной стратегии развития к опережающей.

Ключевые слова: *библиотека, стратегии, коэволюционный подход, принципы коэволюции, опережающее развитие.*

H. V. Shemaieva, Doctor of Science in Social Communications, Professor, Kharkiv State Academy of Culture, Kharkiv

THE SEARCH FOR THE STRATEGIES OF THE DEVELOPMENT OF LIBRARIES: A CO-EVOLUTIONARY APPROACH

Further development of libraries based on the principles of coevolution is stated. The following strategic areas were defined: coevolution of libraries, science and scientific communication; library's community transition from adaptive development strategy to anticipating one; strengthening of cooperation between libraries and other structures and systems of society; coevolutionary innovation; coevolution of library education and professional library environment.

Key words: *library, strategies, coevolution, scientific communication, knowledge as a unit of communication, cooperation, coevolutionary innovation.*

Постановка проблеми. В умовах розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, поширення інноваційних форм маркетингу, реклами, політичних технологій, аналітики і консалтингу, дезінформації, інформаційних провокацій, віртуальних перфомансів актуалізуються проблеми, порушується рівновага в бібліотечній системі, що зумовлює зміни в діяльності бібліотек, пошуки стратегій подальшого сталого розвитку. Перспективною є ідея коеволюції, яка ґрунтується на теорії еволюції, що вийшла на рівень пізнання умов, факторів, механізмів розвитку як суспільства загалом, так й окремих структур та систем. Коеволюція спрямована на комунікацію, взаємовідносини між системами, порушує питання про синтез знань, сумісність різних структур.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останнім часом посилюється увага до застосування коеволюційного підходу в бібліотекознавчих дослідженнях. Це – концепція коеволюції професійного бібліотечного середовища і бібліотечної освіти (Лопатина, 2016); цикл публікацій А. В. Соколова (2000; 2009; 2011), у яких ґрунтовно розкривається коеволюція гуманізму і бібліотек, книжності й інтелігентності, бібліотечних технологій, бібліотечного світогляду, обґрунтовується необхідність переходу від інформаційної раціональності до гуманістичної раціональності. У контексті коеволюції науковець визначає взаємозалежність розвитку громадянського й інформаційного суспільства, підкреслює вплив нових інформаційно-комунікаційних технологій на суспільні дії. Ідею можливого переходу бібліотечного співтовариства від адаптивної стратегії розвитку до коеволюційної висловив на науково-практичній конференції у 2014 р. Ю. Ю. Чорний (2014).

Наукове й практичне значення мають концепції коеволюції природи і людини російських учених, зокрема М. М. Моїсеєва (1998), котрий серед пріоритетних принципів коеволюції називає поліфундаментальність, доповненість, взаємодію. Важливу роль у теоретичному розвитку коеволюційних засад відіграв А. Д. Урсул (2012), який обґрунтовує коеволюцію природи, суспільства, людини як стратегію подальшого розвитку людства; визначає пріоритетні цінності, серед яких: моральність, екогуманізм, інтелектуальність. Новий погляд на коеволюцію як методологію вивчення надскладних проблем пропонують Є. К. Булиго та Р. В. Сухарева (2006). Зазначене свідчить про необхідність та нагальність узагальнення різних поглядів щодо теорії коеволюції як методологічної основи визначення подальших стратегій бібліотечного розвитку.

Мета статті — обґрунтувати стратегії розвитку бібліотек у сучасній системі соціальних комунікацій на засадах принципів коеволюції.

Виклад основного матеріалу дослідження. Наприкінці ХХ — на початку ХХІ ст. теорія коеволюції достатньо чітко почала формулюватися, зросло її значення для вибору стратегій подальшого розвитку різних структур.

«Коеволюція» — вид розвитку, який має взаємопов'язаний, взаємозумовлений, спільний та узгоджений характер (Кудряшов, 2012). Такий підхід поділяють більшість дослідників. При цьому вони розглядають коеволюцію як складну поліфонію, що поєднає гармонію і дисгармонію, взаємодоповненість і конкуренцію, взаємопроникнення й кооперацію, інтерференцію і взаємопосилення, синхронізацію й ізоляцію (Гетманов, 2004; Лопатина, 2016; Никитина, 2013). Нині поняття коеволюції характеризує кореляцію еволюційних змін як матеріальних, так й ідеальних систем, що розвиваються. Тобто коеволюційні процеси розуміються як взаємопов'язані та взаємозалежні процеси розвитку різних суб'єктів, структур, явищ тощо. При цьому головними вважають соціально-комунікаційні процеси, серед яких одні є позитивними, а інші — негативними. Їх поділ є вельми умовним, проте надає новий погляд на пізнання особливостей функціонування складних систем, визначення стратегій їх розвитку.

Сучасна коеволюційна методологія являє собою систему наукових принципів побудови нової теоретичної та практичної картини діяльності. Серед основних принципів коеволюції одні дослідники виокремлюють антропокосмізм, комплементарний діалог, універсальний гуманізм (Бульго, 2006). Інші науковці називають принципи діалектичного доповнення, взаємодії, взаємопроникнення форм і методів, єдності через різноманіття, інтеграції, консолідації, інтелектуалізації, еволюційної кореляції (Сляднева, 2009; Соколов, 2000; Шемаєва, 2009). Принципи коеволюції, що є основою глобальних еволюційних процесів, визначив І. П. Гетьманов (2004). Він об'єднав їх у три групи за такою ієрархією: коеволюційно-стохастичні (біфуркаційний, необхідного різноманіття, коеволюційного невиродження систем, інформаційного прискорення), системоутворюючі (дендроїдно-ретикулярний, ієрархічних компенсацій), ноосферні (гетерометрії, детермінації майбутнім, еволюції еволюційних механізмів, антропо-соціокультурний, техно-гуманітарного балансу) принципи. Їх перелік свідчить про тісний зв'язок коеволюційної методології з синергетичною, але відрізняється тим, що перша перед-

бачає передусім єдність всесвіту на всіх його рівнях, дозволяє досліджувати зв'язок різних об'єктів, формувати сценарії їх гармонійного спільного розвитку. Друга — пов'язується з внутрішньою самоорганізацією системи, спрямованою на подолання зовнішніх впливів.

Зазначені принципи є основою досліджень коеволюційного розвитку бібліотек, науки і наукових комунікацій, їх спільної генези та розвитку в умовах інформаційного суспільства та формування суспільства знань (Шемаєва, 2009). Бібліотека — взаємопов'язуючий елемент постійних і тісних взаємозв'язків між структурними компонентами науки (внутрішня взаємодія) та її взаємозв'язків із зовнішнім середовищем. Як один із найважливіших елементів комунікаційного ланцюга бібліотека об'єднує науковців, сучасні знання з досягненнями минулого, дозволяє обирати різні шляхи та форми комунікацій — від традиційних лінійних до електронних нелінійних (Шемаєва, 2009). Це ґрунтується на тому, що в бібліотеках більше ніж в інших соціально-комунікаційних структурах сконцентрований інформаційно-інтелектуальний ресурс суспільства, вона представляє всю різноманітність комунікаційних засобів, форм, каналів, акумулює комунікаційну культуру суспільства. Бібліотека забезпечує транспортування інформації і знань у соціумі, організує збереження наукової пам'яті людства, створює умови для доступу до всіх видів інформації, спрямовує свою діяльність на розуміння принципів відповідності, доповненості, взаємодії, взаємовпливу.

Безперечно, зміни, що відбуваються в системі наукової комунікації, зумовлюють трансформаційні процеси в структурно-функціональній діяльності бібліотек, які водночас впливають на розвиток системи наукової комунікації. Так, трансформація публікації в електронному середовищі зумовлює зростання значення знання, яке і є основою змін у виробничих, економічних та інших відносинах сучасного суспільства. Особливістю нових моделей комунікацій є те, що поряд з іншими одиницями комунікації виокремлюється нова, якою є окреме знання. Тезу, що більше не існує поняття окремої статті, висунув Пітер Бойд (Boyd, 2004). Виникнення нової одиниці комунікації пов'язане, на нашу думку, з тим, що траєкторія і динаміка розвитку суспільства дедалі більше залежить не від наявності матеріальних факторів виробництва, що надзвичайно важливо, а від здатності засвоювати та використовувати нові знання. Нова одиниця (знання) може співіснувати поряд з іншими, зокрема науковими статтями, не заперечуючи їх. Можна тільки прогнозувати, що знання згодом зможе стати провідною одиницею поряд з іншими.

Таку думку поділяє й українська дослідниця К. В. Лобузінна (2012), котра відзначає, що процес впливу нових технологій на бібліотечну діяльність відбувається через накопичення знань, а це зумовлює розвиток когнітивних технологій. Зміна технологічних підходів до бібліотечно-інформаційної діяльності з урахуванням вимог сучасного інформаційного простору та досягнень інформаційно-комунікаційних технологій дозволить забезпечити активне долучення бібліотек до процесів формування суспільства знань за допомогою розвитку та вдосконалення методів, засобів та інструментів організації доступу до знань, накопичених у документально-інформаційних фондах бібліотек. Тобто це сприяє переходу бібліотеки на новий ієрархічний рівень розвитку за допомогою формування нових інформаційних зв'язків.

На нові можливості бібліотечного розвитку, пов'язані з коєволюційними принципами, звертає увагу й А. В. Соколов (2000; 2009; 2011). Він багатоаспектно висвітлює місію сучасної бібліотеки, обґрунтовує взаємопов'язаний, спільний розвиток книжкової й інформаційно-комунікаційної культури; розглядає інформатизацію як допоміжний засіб гуманізації бібліотечного інституту, обґрунтовує взаємозалежність та взаємодоповненість технократичного та гуманістичного напрямів бібліотечного розвитку; виокремлює три коєволюційні закономірності. Першу закономірність учений пов'язує з тим, що в кожному цивілізованому суспільстві освіченість його членів та їх творче самовираження зумовлені рівнем розвитку книжкової культури і навпаки; друга — залежність духовно-морального розвитку суспільства від змісту літератури, третя — залежність рівня інтелігентності суспільства, від свободи доступу його членів до книжкових фондів (Соколов, 2009). Тобто він убачає подальший розвиток бібліотек в умовах техногенної цивілізації в реалізації гуманістичної місії. Безперечно, гуманістичне відродження неможливе без участі бібліотечного соціального інституту. З одного боку, бібліотека є сховищем (скарбницею) культури, культурних цінностей, архівом людських знань, з іншого — реалізує функцію комунікації між різними поколіннями, історичними епохами, співтовариствами через традиційні документні та сучасні електронні ресурси і засоби взаємодії; сприяє узгодженню процесів взаємодії з іншими структурами системи соціальної комунікації.

У зазначеному аспекті виокремлюється стратегія посилення взаємодії та взаємозв'язків бібліотек із різними структурами та системами суспільства. Принципово змінюється місія бібліотек: від

збереження інформації до організації доступу в режимі реального часу та до формування сучасних моделей соціальної взаємодії. У сучасний період відбуваються взаємопроникнення та обмін функціональними властивостями бібліотек і видавництв, бібліотек та архівів, бібліотек, служб науково-технічної інформації, набуває розвитку взаємодія бібліотек з музеями, клубами та будинками культури, встановлюються зв'язки з різними громадськими та державними структурами. Аналіз бібліотеки як компонента системи соціальних комунікацій у контексті коеволюційних процесів розвитку засвідчив: слабкість зв'язків із соціокомунікаційними структурами може призвести до уповільнення розвитку, надмірна інтенсивність їх взаємодії — до злиття або виродження в одну структуру, що також негативно вплине на ефективність функціонування системи (Шемаєва, 2009). Оптимальними є інтеграційні процеси, що формують такі зміни функцій і властивостей, таку єдність, коли кожний компонент системи зберігає свою особливість на вищій формі організації й управління. Тобто проявом коеволюційних процесів розвитку бібліотек є синергетична взаємодія елементів, що виявляється передусім у їх сприйнятті впливів внутрішнього та зовнішнього середовища. Методологічне значення для посилення такої взаємодії та взаємозв'язків мають принципи: оптимального управління складними динамічними системами; необхідної різноманітності; сполучення внутрішніх і зовнішніх регуляторів; ієрархічності; кооперативності; доповнення; коадаптації.

Безперечно, пошук стратегій подальшого розвитку бібліотеки тісно пов'язаний з теоретичними засадами коеволюційної інноватики, суть якої полягає у створенні нових механізмів управління соціальними процесами з метою подолання кризових ситуацій. Важливо зрозуміти специфіку внутрішнього стану бібліотечної системи та вплив зовнішнього середовища в умовах змін. Динаміка інформаційних потоків; постійний кількісний й якісний розвиток комунікаційних технологій, засобів, інструментів; інновації, глобалізаційні процеси порушують сталість бібліотечної системи, зумовлюють набуття нового стану. Бібліотеки різних рівнів розширюють діапазон інноваційної активності, розвивають взаємозв'язки з усіма структурами суспільства, упроваджують новітні інформаційно-комунікаційні технології, сервіси. Але зазначені процеси відбуваються надто повільно, спорадично. Їх посилення можливе за умови поєднання основних принципів коеволюції та інноватики як підґрунтя стратегічного бібліотечного розвитку. Такий підхід пропонує

Ю. А. Нікітіна (2013), котра зосереджує увагу на єдності коеволюційного й інноваційного принципів управління на засадах гармонічного поєднання природної еволюції й випереджаючого оновлення організації суспільної життєдіяльності. На нашу думку, основу зазначеної стратегії становить визначення комплексу управлінських інструментів для встановлення й підтримки балансу еволюційного й інноваційного розвитку динамічних, відкритих систем, до яких належать бібліотеки.

Стратегічним напрямом подальшого розвитку бібліотек у сучасних складних умовах російський дослідник Ю. Ю. Чорний (2014) визначає перехід від адаптивної стратегії розвитку до випереджаючої, коеволюційної. На його думку, настає епоха конвергентних технологій, до яких необхідно долучатись на стадії формування. Проте бібліотеки здебільшого адаптуються до нових технологій і комунікацій. Але адаптація — це завжди пасивність, а намагання наздогнати технологію нагадує бажання досягти горизонту, зауважує вчений й закликає до активної участі в технологічних інноваціях. Тобто науковець обґрунтовує коеволюцію бібліотечних і технічних процесів. Слід погодитися з ним, що технологічний розвиток так чи інакше впливатиме на бібліотечну систему. Тому доцільно дотримувати позиції активних учасників технологічних, соціальних, культурних, комунікаційних та інших змін. Тобто подальший розвиток бібліотек залежить значною мірою від їх долученості до процесів формування інформаційно-комунікаційного простору. Акцент на випередження є умовою не тільки збереження бібліотекою свого місця в суспільстві, але і його зміцнення та сталого розвитку. При цьому першочергового значення набуває формування коеволюційно-інноваційного типу мислення в працівників бібліотек.

Гіпотезу випереджаючого розвитку бібліотеки на засадах посилення їх участі в структуруванні і функціонуванні інформаційного простору висуває й бібліотекознавець Н. В. Лопатіна (2016). Вона визначає основним конфліктом бібліотечного співтовариства існування двох професійних позицій: адаптивної та активно діяльній, обґрунтовує необхідність розуміння переходу бібліотек від інформаційно-бібліотечного обслуговування усіх структур суспільства до активної участі в суспільних процесах, кожна — на своєму рівні.

Для реалізації коеволюційних стратегій розвитку бібліотеки важливим є розуміння коеволюції бібліотечної освіти і професійного бібліотечного середовища. На це звертають увагу О. В. Воскобойнікова-Гузєва (2014), Н. В. Лопатіна (2016) та ін.

Отже, набуває актуальності коеволюційна стратегія випереджаючого розвитку бібліотечної науки, освіти, практики.

Висновки. Для пошуків стратегій бібліотечного розвитку доцільно застосувати коеволюційний підхід, який ґрунтується на взаємозалежності внутрішніх бібліотечних процесів та зовнішнього середовища, дозволяє виявляти багатоаспектність стратегічних напрямів, пов'язаних з переходом бібліотек від адаптивної стратегії до випереджаючої через процеси інтеграції, консолідації, інтелектуалізації на основі принципів когерентності, взаємоузгодження, єдності через різноманіття. Коеволюційна стратегія бібліотечного розвитку передбачає своєчасне дослідження змін зовнішнього середовища. При цьому пріоритетного значення набуває прискорення бібліотечної активності не тільки у встановленні зв'язків та взаємозв'язків з різними структурами суспільства, але й долучення їх до суспільних процесів. Загалом орієнтація бібліотек на стратегії коеволюційного розвитку надає нових можливостей та перспективи для бібліотечної сфери.

Список посилань

- Булыго, Е. К. (2006). Новые коэволюционные стратегии XXI тысячелетия: методологический аспект. *Наука и техника. Серия: Философия*, 3, 81–86.
- Воскобойнікова-Гузєва, О. В. (2014). *Стратегії розвитку бібліотечно-інформаційної сфери України: генезис, концепції, модернізація, Монографія*. Київ: Академперіодика.
- Гетманов, И. П. (2004). *Коеволюционная динамика ноосферогенеза*. Ростов-на-Дону: АПСН СКНЦ ВШ.
- Кудряшов, А. Ф. (2012). Развитие, эволюция, коэволюция: соотношение понятий. *Вестник Башкирского университета* (Т. 17), 1, 640–644.
- Лобузина, К. (2012). *Технології організації знаньєвих ресурсів у бібліотечно-інформаційній діяльності, Монографія*. Київ: НБУВ.
- Лопатина, Н. В. (2016). Коеволюционный подход в социально-гуманитарных науках (на примере библиотековедения). *Вестник Московского государственного университета культуры*, 6.
- Моисеев, Н. Н. (1998). Еще раз о проблеме коэволюции. *Вопросы философии*, 8, 26–34.
- Никитина, Ю. А. (2013). Использование принципа коэволюционной инноватики в управлении социальным развитием: механизмы и методология. *Вестник Томского государственного университета. Культурология и искусствоведение*, 1, 92–98.
- Сляднева, Н. (2009). Гражданское общество и информационное общество: проблемы коэволюции. *Информационные ресурсы России*, 2.
- Соколов, А. В. (2000). Коеволюция библиотечных технологий и библиотечного сознания (к вопросу о трансформации книжной культуры в экранную культуру). *Сетевое взаимодействие библиотек: материалы международной конференции*. (с. 37–42). Санкт-Петербург.

- Соколов, А. В. (2009). Козволюция книжности и интеллигентности в России. *Университетская книга*, 9, 66–68.
- Соколов, А. В. (2011). Библиотека — гуманистический символ нации: цикл статей. Ст.1. Козволюция гуманизма и библиотек. *Современная библиотека*, 4, 18–27.
- Урсул, А. Д. (2012). Глобальный (универсальный) эволюционизм: предметное поле и проблемная ориентация. *Философия и культура*, 2, 6–20.
- Черный, Ю. Ю. (2014). *В чем может заключаться коэволюционная стратегия развития библиотек и других институтов социальной памяти?* Электронные ресурсы библиотек, музеев, архивов: X всероссийская научно-практическая конференция, 29 октября 2014 г. Взято из www.pl.spb.ru/specialists/izd/elres_all/
- Шемаєва, Г. В. (2009). *Бібліотека в системі наукової комунікації: коеволуційні процеси розвитку* (Автореф. дис. ... д-ра наук з соц. комунікацій : 27.00.03). Харківська державна академія культури. Харків.
- Шемаєва, Г. В. (2009). Місце бібліотеки в системі наукової комунікації в контексті коеволуційної парадигми. *Вісник Харківської державної академії культури, Збірник наукових праць*, 25, 80–87.
- Boyd, A. (2004). Multi-channel information seeking: a furry conceptual model (56). *Aslib Proceedings* (Vol. 56), 2, 81–88.

References

- Bulygo, Ye. K. (2006). *New co-evolutionary strategies of the 21st millennium: the methodological aspect*. Science and technology. Series: Philosophy. 3. P. 81–86. [In Russian].
- Voskoboinikova-Huzieva, O. V. (2014). *Strategies for the development of the library and information sphere of Ukraine: genesis, concepts, modernization: monograph*. Kyiv: Academiperiodicals. 362 p. [In Ukrainian].
- Getmanov, I. P. (2004). *Co-evolutionary dynamics of noospheregenesis*. Rostov n/D: APSN SKNC VSh. 188 p. [In Russian].
- Kudryashov, A. F. (2012). Development, evolution, co-evolution: the relationship of concepts. *Bulletin of Bashkir University*. (Vol.17). 1. P. 640-644. [In Russian].
- Lobuzyna, K. (2012). *Technologies of organization of knowledge resources in library and information activity: monograph*. Kyiv: NBUV. 252 p. [In Ukrainian].
- Lopatina, N. V. (2016). *Co-evolutionary approach in social sciences and humanities (case study: library science)*. Bulletin of the Moscow State University of Culture. № 6. [In Russian].
- Moiseyev, N. N. (1998). *Once again on the problem of co-evolution*. Issues of philosophy. 8. P. 26-34. [In Russian].
- Nikitina, Yu.A. (2013). *The use of the principle of co-evolutionary innovation in the management of social development: mechanisms and methodology*. Bulletin of Tomsk State University. Culturology and art history. 1. P. 92-98. [In Russian].
- Slyadneva, N. (2009). *Civil society and the information society: problems of co-evolution*. Information resources of Russia. 2. [In Russian].
- Sokolov, A. V. (2000). *Co-evolution of library technologies and library consciousness (on the transformation of book culture into screen culture.)* Networking

- of Libraries: Proceedings of the International Conference, St. Petersburg, pp. 37-42. [In Russian].
- Sokolov, A. V. (2009). *Coevolution of bookishness and intelligence in Russia*. University book. 9. P. 66-68. [In Russian].
- Sokolov, A. V. (2011). The library is a humanistic symbol of the nation: a series of articles. Article 1. The co-evolution of humanism and libraries. *The modern library*, 4, 18-27. [In Russian].
- Ursul, A. D. (2012). Global (universal) evolutionism: subject field and problem orientation. *Philosophy and culture*, 2, 6-20. [In Russian].
- Cherniy, Yu. Yu. (2014). *What can be the co-evolutionary strategy for the development of libraries and other institutions of social memory?* Electronic resources of libraries, museums, archives: X All-Russian scientific-practical conference, October 29, 2014. Retrieved from www.pl.spb.ru/specialists/izd/elres_all/ [In Russian].
- Shemaieva, H. V. (2009). *Library in the system of scientific communication: coevolutionary processes of development (Author's abstract: 27.00.03)*. Kharkiv State Academy of Culture. Kharkiv. 42 p.
- Shemaieva, H. V. (2009). The place of the library in the system of scientific communication in the context of the co-evolutionary paradigm. *Bulletin of the Kharkiv State Academy of Culture: a collection of research papers*, 25, 80-87. [In Ukrainian].
- Boyd, A. (2004). Multi-channel information seeking: a furry conceptual model (Vol. 56). *Aslib Proceedings*, 2, 81-88. [In English].

UDC 021:005.21

H. V. Shemaieva, Doctor of Science in Social Communications, Professor, Kharkiv State Academy of Culture, Kharkiv

annashemaeva@ukr.net

<http://orcid.org/0000-0002-1053-989X>

THE SEARCH FOR THE STRATEGIES OF THE DEVELOPMENT OF LIBRARIES: A CO-EVOLUTIONARY APPROACH

The aim of this paper is to substantiate the strategies of the development of libraries in the up-to-date system of social communications based on the principles of co-evolution.

Research methodology is the generalization of various scientific views on the theory of co-evolution as a methodological basis for identifying the further strategies of the development of libraries.

Results. Modern co-evolutionary methodology is a system of scientific principles for developing a new theoretical and practical picture of the activities. Among the main principles of co-evolution there are anthropocosmism, complementary dialogue, universal humanism; the principles of dialectical addition, interaction, interpenetration of forms and methods, unity through diversity, integration, consolidation, intellectualization, evolutionary correlation; they are combined into groups according to the hierarchy: co-evolutionary-stochastic, system-forming, noospheric.

O. V. Voskoboinikova-Huzieva, K. V. Lobuzina, N. V. Lopatina, A. V. Sokolov, Yu. Yu. Cherniy and others pay attention to the new possibilities of the development of libraries, connected with co-evolutionary principles.

The author associates the co-evolutionary processes of the development of libraries, science and scientific communications presented in the works of O. V. Voskoboinikova-Huzieva, K. V. Lobuzina, H. V. Shemaieva with the preservation by libraries of the scientific memory of mankind and the transfer of information and knowledge in society through a set of information channels and means.

The co-evolution of the technocratic and humanistic directions of the development of libraries according to A. Sokolov is based on the dependence and complementarity of the spiritual development of the individual and the technological development of the society.

The search for strategies for the further development of the library is closely connected with the theoretical foundations of co-evolutionary innovation, the essence of which is to create new mechanisms for managing social processes in the direction of overcoming crisis situations. N. V. Lopatina and Yu. Yu. Cherniy suggest the hypothesis of the priority development of libraries on the basis of increasing their participation in the structuring and functioning of the information environment.

According to O. V. Voskoboinikova-Huzieva and N. V. Lopatina, a comprehension of the co-evolution of library education and the professional library environment are of great importance for implementing the co-evolutionary strategies of the development of libraries.

Novelty consists in the substantiation of the co-evolutionary strategy of the priority development of libraries. It is advisable to use a co-evolutionary approach based on the interdependence of internal library processes and the external environment to search for the strategies of the development of libraries.

The practical significance. A co-evolutionary approach emphasizes and enables to identify the multidimensional strategic directions associated with the transition of libraries from an adaptive strategy to the priority one through integration, consolidation, and intellectualization processes based on the principles of coherence, co-ordination, and unity through diversity.

Keywords: *library, strategies, co-evolution, scientific communication, knowledge as a unit of communication, cooperation, co-evolutionary innovation.*

Надійшла до редколегії 18.05.2017 р.